

В. В. Литвин

кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, Україна
val.litwin2015@yandex.ru

ОЦІНКА СКЛАДОВИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ЗАОЩАДЖЕНЬ УКРАЇНИ: ФОРМАЛІЗАЦІЯ ПІДХОДІВ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ

Анотація. У статті виявлено особливості, методичні та методологічні труднощі оцінки окремих складових національних заощаджень, запропоновано моделі визначення їх структурних компонентів, здійснено оцінку складових національних заощаджень в Україні. Автором показано продуктивність використання заощаджень на цілі інвестування, визначено тенденції формування інвестиційного потенціалу національної економіки та вплив інфляційних процесів на результати ощадного процесу в Україні.

Ключові слова: приватні заощадження, державні заощадження, інвестиційний потенціал національної економіки, ощадний процес.

В. В. Литвин

кандидат экономических наук, доцент кафедры экономической теории,
Донецкий национальный университет экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского, Украина

ОЦЕНКА СОСТАВЛЯЮЩИХ НАЦИОНАЛЬНЫХ СБЕРЕЖЕНИЙ УКРАИНЫ: ФОРМАЛИЗАЦИЯ ПОДХОДОВ И ОПРЕДЕЛЕНИЕ ТЕНДЕНЦИЙ

Аннотация. В статье выявлены особенности, методические и методологические трудности оценки отдельных составляющих национальных сбережений, предложены модели определения их структурных компонентов, проведена оценка элементов национальных сбережений в Украине. Автором показана продуктивность использования сбережений на цели инвестирования, определены тенденции формирования инвестиционного потенциала национальной экономики и влияние инфляционных процессов на результаты сберегательного процесса в Украине.

Ключевые слова: частные сбережения, государственные сбережения, инвестиционный потенциал национальной экономики, сберегательный процесс.

Valeriya Lytvyn

PhD (Economics), Associate Professor, Donetsk State University of Economics and Trade
named after M. Tugan-Baranovsky, Ukraine
31 Schors Str., Donetsk, 83055, Ukraine

ASSESSMENT OF NATIONAL SAVINGS IN UKRAINE: FORMALIZATION OF APPROACHES AND IDENTIFICATION OF TENDENCIES

Abstract. Introduction. The need for resource supply of stable growth and development of the Ukrainian economy highlights the problem of the domestic national savings general level definition as well as their components in absolute measurement.

The purpose of the study consists in an attempt to assess national savings of Ukraine by defining their structural components and revealing on this basis tendencies and prospects for resource potential of national economy development.

Results. Features, methodical and methodological difficulties of national savings components estimation are revealed, models to define their structural elements are proposed, assessment of national savings in Ukraine is carried out, on this basis tendencies and prospects for national economy investment potential are designated.

Academic novelty. Based on the Ukrainian features research, methodical approaches to the definition of national savings components are formalized, efficiency of savings usage for investment purposes is shown, tendencies of national economy investment potential formation as well as inflationary effects on the results of saving process in Ukraine are designated.

Practical importance. Results are aimed to resolve methodical and methodological difficulties of national savings and their components estimation to determine the scale and efficiency of resource potential usage for national economy development.

Keywords: private savings; government savings; investment potential of national economy; saving process.

JEL Classification: B49, C13, E27

Постановка проблеми. Головною метою пошуків щодо ощадного процесу в країні є ресурсне забезпечення інвестиційних потреб розвитку національної економіки. На жаль, ситуація із формуванням заощаджень та їх використанням у реальному секторі економіки України з року в рік погіршується, посилюється проблема структурної розбалансованості національних заощаджень, не подолали методичні й методологічні труднощі оцінки їх окремих складових. Зазначений комплекс проблем потребує ґрунтовного вивчення і розв'язання, адже національні заощадження визначають спроможність економіки створювати новий капітал та є джерелом збільшення суспільного багатства.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Окремі аспекти проблем заощаджень, формування та використання інвестиційного потенціалу національної економіки знайшли відображення в роботах таких видатних україн-

ських учених, як В. Базилевич, Б. Кваснюк, М. Савлук, С. Панчишин, О. Ватаманюк, Н. Дорофеева, Н. Дучинська, М. Туріянська, В. Огієнко та ін. Увагу науковців зосереджено переважно на аналізі мотивів, чинників заощаджень, механізмі їх державного регулювання. При цьому докладно розглядається тільки одна складова національних заощаджень – накопичення населення, тоді як про інші – заощадження держави, підприємств – тільки згадується.

Актуальність наукової проблеми зумовлює інтерес до неї зарубіжних учених. Серед них – У. Гейл і П. Орсаг (Gale & Orszag, 2004), Ч. Хоріока та А. Терада-Харівару (Horioka & Terada-Hagiwara, 2011) – дослідники факторів національних заощаджень та їх довгострокової динаміки; Т. Пападогонас і Я. Стурнарас (Papadogonas & Stourmaras, 2006), А. Бюшемі та А. Ялве (Buscemi & Yallwe, 2012) вивчають взаємозв'язок національних заощаджень, інвестицій, економічного розвитку в зарубіжних країнах. Слід відзначити,

що труднощі вимірювання національних заощаджень та їх елементи обумовлено різноманітністю підходів до їх оцінки, недостатністю, асиметрією інформації і недоліками балансових таблиць у рамках існуючої системи національних рахунків.

Мета статті полягає у спробі оцінки структурних складових національних заощаджень України та з'ясуванні на цій основі тенденцій і перспектив формування ресурсного потенціалу розвитку національної економіки.

Основні результати дослідження. Джерелом національних заощаджень є новостворена вартість та, відповідно, первинні доходи, пов'язані із виробничою діяльністю, які сплачуються учасникам процесу виробництва із валової доданої вартості. Спрощеним варіантом визначення національних заощаджень вважається макроекономічний залишковий або сальдовий метод, згідно з яким національні заощадження дорівнюють різниці між поточним сукупним доходом країни від реалізації вироблених на її території кінцевих товарів і послуг (ВВП) та витратами суб'єктів на поточне споживання. Елементи національних заощаджень можна виокремити за принципом відрахування із наявного доходу сектору (приватного або державного) відповідного кінцевого споживання. Треба враховувати, що податки на виробництво та імпорт у вигляді доходу отримують тільки сектор державного управління, а оплату праці – тільки сектор домогосподарств. Отже, наявний дохід державного сектору являє собою різницю між податковими надходженнями і трансфертами, а наявний дохід приватного сектору виключає податки та містить трансферти, які збільшують купівельну спроможність домогосподарств. Водночас, витрати на кінцеве споживання можуть мати тільки домогосподарства, а заощадження підприємств формуються в інший спосіб, про що йтиметься далі.

Методологічною базою визначення національних заощаджень та їх складових є Система національних рахунків України (СНР), у рамках якої розглядаються результати функціонування п'яти секторів: 1) нефінансових корпорацій (НК); 2) фінансових корпорацій (ФК); 3) загального державного управління (ЗДУ); 4) домашніх господарств (ДГ); 5) некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства (НКО). У рахунок використання наявного доходу СНР надається інформація про внесок кожного із секторів у формування валового заощадження. На жаль, такий підхід статистично не виокремлює три основні складові національних заощаджень – накопичення домогосподарств (або особисті); державні заощадження та заощадження підприємств (бізнесові).

На підставі аналізу національних рахунків України 2012 р. виділимо зазначені елементи сукупних заощаджень. Найбільша їх частка створюється в рамках сектору домашніх господарств (70%), дещо менша – у корпоративному секторі (або у секторі підприємств) – 37,3%, з них лише 17,4% – нефінансовими корпораціями [1]. Від'ємним значенням характеризуються заощадження сектору загального державного управління – їх частка в сукупних заощадженнях доволі мала – 9,4%.

Варто відмітити, що лише за 8 років (2005–2012 р.) в Україні істотно зросла роль домогосподарств у формуванні заощаджень. Якщо у 2005 р. нефінансові підприємства і домогосподарства справляли майже однаковий вплив на валові заощадження – питома вага заощаджень нефінансових підприємств в сукупному їх обсязі складала 36,5%, а домогосподарств – 40,8%, то у 2012 р. ситуація змінилася – відповідні показники становили 17,4% та 70% [1; 2, с. 144].

Отже, моделі структури національних заощаджень у 2005 р. та 2012 р. виглядали таким чином:

$$2005 \text{ рік: } S_n(100\%) = S_n(41,2\%) + S_f(47,4\%) + S_g(11,4\%)$$

$$2012 \text{ рік: } S_n(100\%) = S_n(72,1\%) + S_f(37,3\%) - S_g(9,4\%),$$

де S_n – національні заощадження; S_n – заощадження домогосподарств; S_f – заощадження підприємств; S_g – державні заощадження.

Ураховуючи методологічні та методичні труднощі оцінки національних заощаджень, спробуємо з'ясувати алгоритм розрахунку їх окремих елементів.

Виходячи із принципів побудови СНР, модель визначення заощаджень домогосподарств можна описати за допомогою формули (1):

$$S^h = \left[(L + PI_M^h + \Delta I_P^h + \Delta T_C^h) - T_{IP}^h - P_P^h \right] - C^h, \quad (1)$$

де S^h – заощадження домогосподарств; L – оплата праці; PI_M^h – прибуток та змішаний дохід домогосподарств; ΔI_P^h – сальдо доходів домогосподарств від власності, отриманих і сплачених, відповідно; ΔT_C^h – сальдо поточних трансфертів домогосподарств, отриманих та сплачених, включаючи соціальні допомоги, крім допомог у натурі; T_{IP}^h – поточні податки домогосподарств на доходи і майно; P_P^h – внески сектору домогосподарств на соціальне страхування; C^h – фактичні витрати домогосподарств на придбання кінцевих товарів та послуг.

Розрахунки за наведеною моделлю показали, що обсяг заощаджень домогосподарств України у 2012 р. становив 147 280 млн. грн.

Інший варіант визначення заощаджень домогосподарств базується на застосуванні коефіцієнту схильності населення до накопичень:

$$S_h = Y_h \times s', \quad (2)$$

де S_h – заощадження домогосподарств; Y_h – наявний дохід домогосподарств; s' – коефіцієнт схильності домогосподарств до заощаджень.

Представлені формалізовані моделі дозволяють визначити сукупні поточні заощадження населення, що включають як організовану, так і неорганізовану форми. Але саме організовані накопичення являють собою той інвестиційний ресурс, що визначає перспективи зростання та розвитку національної економіки. Ураховуючи важливість оцінки обсягу організованих накопичень, акцентуємо увагу на методиці таких розрахунків. Будемо виходити з того, що істотна частина заощаджень конвертується домашніми господарствами в іноземну валюту, набуваючи неорганізовану форму. Частка валютних заощаджень спрямовується на поточне споживання (протягом року), інша частина утворює довгострокові валютні накопичення. Отже, обсяг організованих поточних заощаджень можна визначити так:

$$S_{org}^h = S_t^h - S_c^h \times s'', \quad (3)$$

де S_{org}^h – організовані заощадження домогосподарств; S_t^h – сукупні поточні заощадження домогосподарств; S_c^h – валютні заощадження домогосподарств у готівковій формі (витрати на купівлю іноземної валюти); s'' – частка валютних заощаджень, що спрямовується на формування довгострокових валютних накопичень домогосподарств у готівковій формі.

Згідно із кварталними рахунками використання наявного доходу СНР, валові заощадження, сформовані в рамках сектору домашніх господарств у 2012 р., склали 140 160 млн. грн. [1]. Але, виходячи з балансу доходів та витрат населення, фактичний обсяг заощаджень населення становив 147 280 млн. грн. Такі відмінності зумовлені тим, що для сектору домашніх господарств показники витрат на кінцеве споживання й фактичного кінцевого споживання не співпадають. Останній параметр відображає вартість фактично спожитих продуктів і послуг незалежно від джерела фінансування. Наприклад, витрати на кінцеве споживання неринкових послуг (у сфері освіти, охорони здоров'я та ін.) покладаються на органи державного управління, а вигоди від цього отримують домогосподарства. Отже, фактичне кінцеве споживання домогосподарств перевищує витрати на кінцеве споживання відповідного сектору на суму неринкових послуг індивідуального характеру, що надаються безкоштовно населенню державними установами і НКО. За нашими розрахунками, у 2012 році індивідуальні кінцеві споживчі витрати

сектору домогосподарств дорівнювали 962 627 млн. грн. Якщо до них додати індивідуальні кінцеві споживчі витрати сектору ЗДУ (183 844 млн. грн.) та сектору НКО (9164 млн. грн.), отримуємо фактичне кінцеве споживання населення (1 155 635 млн. грн.), тобто його витрати на придбання кінцевих товарів і послуг [1]. Саме останній показник фігурує в балансі доходів та витрат населення і є базовим для визначення його поточних заощаджень.

За результатами розрахунків обсягів заощаджень домогосподарств виявлено тенденцію до скорочення їх частки в номінальних доходах населення – від 14,7% у 2010 р. до 8,7% у 2013 р. Якщо врахувати, що майже 70% валових заощаджень формуються за рахунок грошового потенціалу населення, то ця тенденція ускладнює подальше задоволення потреб національної економіки в інвестиційних ресурсах. У структурі офіційно визначених поточних заощаджень домогосподарств із невеликими коливаннями домінують заощадження в іноземній валюті. Частка останніх у сукупних накопиченнях у 2009 р. складала 94,3%, у 2011-му – 61,6%, у 2013 р. – 47,3% [3]. Тільки у 2010 р. вдалося дещо покращити ситуацію, і цей показник становив 27,4%.

Для нефінансових підприємств та фінансових установ заощадження дорівнюють їх наявному доходу (після коригування наявного доходу фінансових установ на величину зміни чистої вартості активів домашніх господарств у пенсійних фондах). Це положення у цілому правильне, якщо виходити з принципу, що поточні заощадження визначаються як різниця між наявним доходом та кінцевим споживанням. Адже для сектору нефінансових корпорацій останнє дорівнює нулю. Водночас, визначення наявного доходу корпоративних підприємств потребує уточнення. Наявним доходом підприємства можна вважати його чистий прибуток, що являє собою різницю між виручкою від реалізації продукції, витратами на її виробництво й сумою податку на прибуток. Ураховуючи, що частина чистого прибутку розподіляється між акціонерами у формі дивідендів і спрямовується на приватне споживання, у розпорядженні підприємств залишається нерозподілений чистий прибуток, що виступає джерелом заощаджень та інвестицій. Підраховуючи заощадження підприємств, необхідно також до нерозподіленого чистого прибутку додати амортизацію і відсотки з обслуговування державного боргу:

$$S^f = (P_N^f - D) + A + I_{ND}^f, \quad (4)$$

де S^f – заощадження підприємств; P_N^f – чистий прибуток підприємств; D – дивіденди, що сплачуються акціонерам; A – амортизація; I_{ND}^f – відсотки з обслуговування державного боргу, які отримує сектор підприємств.

Відповідно до доходного методу та принципів побудови СНР, модель визначення заощаджень сектору підприємств набуде такого вигляду:

$$S^f = GPI_M^f + \Delta I_P^f + \Delta P_P^f + \Delta T_C^f - T_{IP}^f, \quad (5)$$

де GPI_M^f – валовий прибуток, змішаний доход сектору підприємств;

ΔI_P^f – сальдо доходів від власності сектору підприємств;

ΔP_P^f – сальдо внесків на соціальне страхування сектору підприємств;

ΔT_C^f – сальдо поточних трансфертів сектору підприємств;

T_{IP}^f – поточні податки на доходи, майно тощо сектору підприємств.

Оскільки чистий прибуток суб'єктів господарювання виступає основним джерелом їх заощаджень та інвестицій, скорочення цього показника в секторі великих і середніх підприємств України викликає занепокоєння. У січні-вересні 2013 р. чистий прибуток великих та середніх підприємств мав від'ємне значення (-4294,5 млн. грн.), 41% підприємств спрацював зі збитками. Про негативні тенденції в реальному секторі економіки свідчать і показники рентабельності операційної діяльності. У 2013 р. від'ємна рента-

бельність спостерігалася у будівництві (-1,3%); сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (-3,5%); мистецтві, спорті, розвагах і відпочинку (-4,7%); організації громадського харчування (-0,8%). Надто низькою є рентабельність операційної діяльності у промисловості – 3,2%, сільському, лісовому та рибному господарстві – 1,1%.

Загалом частка корпоративного сектору (фінансових та нефінансових корпорацій) у формуванні валових заощаджень економіки складає 37,3% (2012 р.). На жаль, триває скорочення питомої ваги сектору нефінансових корпорацій – до 17,4% у 2012 р., хоч саме виробничі структури створюють нову вартість – джерело заощаджень. В Україні склалася практика фінансування близько 60% витрат на капітальні інвестиції за рахунок коштів підприємств та організацій. Ураховуючи, що чисте заощадження сектору нефінансових корпорацій набуло від'ємного значення (-74 493 млн. грн. – у 2012 р.), можна стверджувати, що формування інвестиційного потенціалу національної економіки знаходиться під загрозою.

Найпоширенішим наразі є підхід до визначення державних заощаджень як показника стану державного бюджету. Профіцитний бюджет свідчить про позитивні державні заощадження, дефіцитний – про від'ємні [2, с. 143]. Деякі дослідники конкретизують це положення, розглядаючи державні заощадження як надлишки (активні сальдо) бюджету [4, с. 38; 5, с. 18]. В окремих джерелах державні заощадження визначаються як різниця між поточними податками та кінцевим споживанням державних установ [6, с. 99]. Фахівці оперують і терміном «суспільні заощадження», що, на їх думку, дорівнюють різниці доходів держави, отриманих у вигляді зібраних податків, та її витрат. Виходячи з цього, перевищення податків над державними витратами розглядається як суспільні заощадження [7, с. 545].

На наш погляд, визначення державних заощаджень як різниці між усіма доходами бюджету і всіма бюджетними видатками є дещо спрощеним. Адже поточні державні видатки включають державні закупівлі кінцевих товарів та послуг, трансферти приватному секторові й оплату відсотків за державним боргом. Для оцінки поточних державних заощаджень доцільно вилучити із величини сукупних доходів бюджету субсидії та трансферти, відсотки з обслуговування державного боргу і державні видатки на закупівлю товарів та послуг:

$$S^g = [R_B - ST - I_{ND}] - C^g, \quad (6)$$

де S^g – державні заощадження; R_B – доходи бюджету; ST – субсидії і трансферти (соціальні допомоги, крім допомог у натурі); I_{ND} – відсотки з обслуговування державного боргу; C^g – державне споживання (видатки на купівлю товарів та послуг).

Згідно з розрахунками на основі представленої моделі, поточні державні заощадження 2012 р. були від'ємними і дорівнювали -20 125 млн. грн.

Коригувальний вплив на структурні елементи національних заощаджень справляє інфляція, яка залежно від причин та видів може змінювати результати ощадного процесу. Якщо розглядати інфляційне оподаткування як форму вимушених заощаджень приватного сектору, переданих до державного сектору, то норми приватних та державних заощаджень доцільно коригувати на величину інфляційного податку. У 2012 р. в Україні спостерігалася дефляція, тож з урахуванням від'ємного темпу інфляції (-4,5%) і показника грошової бази (255 283 млн. грн.), за нашими підрахунками, величина інфляційного податку склала -12 029 млн. грн. Таким чином, дефляція 2012 р. збільшила норму приватних заощаджень (до 17% ВВП) і ще більше скоротила норму державних заощаджень (до -2,3% ВВП). Таке коригування забезпечило загальну норму національних заощаджень на рівні 14,7% ВВП (2012 р.). На думку фахівців, вона є недостатньою для досягнення обсягу виробництва розвинутих країн світу. Зокрема за норми заощаджень 20% ВВП Україні потрібно близько 50-ти років, щоб досягти половини виробництва ВВП США [8, с. 136]. Зауважимо, що в більшості країн Східної Євро-

пи на початку XX століття рівень ВВП на одну особу сягав 15–30% відповідного показника США, і через 100 років він знаходиться на тому самому рівні.

Для перспектив подальшого соціально-економічного розвитку України важливе не тільки прискорення темпів зростання національних заощаджень, а й їх продуктивне використання. Рівень використання заощаджень в інвестиційному процесі часто визначають як співвідношення інвестицій в основний капітал та обсягу валових заощаджень. Але для таких розрахунків більш обґрунтованим нам видається показник капітальних інвестицій – вкладень як у матеріальні, так і нематеріальні активи. Аналіз ступеня трансформації заощаджень у капітальні інвестиції свідчить про те, що тільки у 2009 р. та 2010 р. спостерігалось недовикористання валових заощаджень на цілі інвестування: коефіцієнти трансформації дорівнювали 0,95 (95%) та 0,98 (98%) відповідно (табл.). Перевищення показниками стовідсоткової межі (124,7% – у 2011 р. і 146,6% – у 2012 р.) вказує на недостатність обсягів національних заощаджень для повноцінного інвестування, що вкотре доводить доцільність підвищення ефективності ощадно-інвестиційної політики уряду, забезпечення необхідних стимулів та гарантій для суб'єктів господарювання з метою поживлення ощадного процесу в країні.

Показник	2005	2008	2009	2010	2011	2012
Капітальні інвестиції	111174	272074	192878	189060	259932	293691
Валові заощадження	113362	197473	151746	197649	208406	200290
Коефіцієнт трансформації заощаджень у капітальні інвестиції	0,98	1,37	1,27	0,95	1,24	1,46

Джерело: Розраховано за [9]

Висновки. На основі формалізації підходів до визначення складових національних заощаджень України здійснено їх оцінку та виявлено тенденції формування інвестиційного потенціалу національної економіки. Встановлено істотне підвищення питомої ваги домогосподарств у формуванні національних заощаджень та скорочення частки сектору підприємств і держави. Велике занепокоєння викликає сталий тренд від'ємних державних заощаджень та накопичень нефінансових підприємств. На цьому тлі несприятливими виглядають тенденції скорочення частки заощаджень домогосподарств у їх номінальних доходах і превалювання у структурі заощаджень населення накопичень в іноземній валюті. Погіршує ситуацію також скорочення чистого прибутку підприємств, що виступає головним джерелом їх заощаджень та

інвестицій. Зазначені тенденції дозволяють зробити невтішний висновок про те, що подальше формування інвестиційного потенціалу української економіки перебуває під загрозою. Проведене дослідження доводить доцільність негайного пошуку та обґрунтування більш ефективної ощадно-інвестиційної політики уряду.

Література

1. Квартальні національні рахунки за інституціональними секторами [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – 2012. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Дучинська Н. І. Нагромадження капіталу в умовах трансформації економіки України : монографія / Н. І. Дучинська. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 400 с.
3. Доходи та витрати населення України за період 2002–2012 рр. [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Черногорский С. А. Управление бюджетным дефицитом в период глобального кризиса / С. А. Черногорский // Международная экономика. – 2011. – № 1. – С. 38–41.
5. Сухарев А. Н. О государственных сбережениях федерального бюджета / А. Н. Сухарев // Финансы. – 2009. – № 11. – С. 18–22.
6. Балаш В. А. Сбережения населения: опыт статистического анализа : монография / В. А. Балаш. – Саратов : Издательский центр СГСЭУ, 2000. – 123 с.
7. Мэнкью Н. Г. Принципы экономикс / Н. Г. Мэнкью ; пер. с англ. под общ. ред. В. М. Цветаева. – СПб. : Питер Ком, 1999. – 784 с.
8. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні : монографія ; за ред. д-ра екон. наук Б. Є. Кваснюка. – К. : Інститут економічного прогнозування. – Х. : Форт, 2003. – 424 с.
9. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – 2012. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Стаття надійшла до редакції 18.03.2014

References

1. The State Statistics Service of Ukraine (2012). *Quarterly National Accounts by institutional sectors in 2012*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukr.).
2. Duchynska, N. I. (2007). *Capital Accumulation under the Conditions of the Ukrainian Economy Transformation*. Kyiv: NNTS IAE Publisher (in Ukr.).
3. The State Statistics Service of Ukraine (2002-2012). *Income and Expenditures of Ukrainian Households in 2002-2012*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukr.).
4. Chernogorskiy, S. A. (2011). Managing Budget Deficit under the Global Crisis. *Mezhdunarodnaya ekonomika (International Economy)*, 1, 38-41 (in Russ.).
5. Sukharev, A. N. (2009). On Government Savings of the Federal Budget. *Finansy (Finance)*, 11, 18-22 (in Russ.).
6. Balash, V. A. (2000). *Household Savings: Statistical Analyses*. Saratov, SGSEU Publishing Center (in Russ.).
7. Mankiv, N. G. (1999). *Principles of Economics*. In V. M. Tsvetaev (Ed.). St. Petersburg: Piter Kom (in Russ.).
8. Kvasniuk, B. Ye. (2003). *The Role of the Government in Long-term Economic Growth*. Kyiv: Institute for Economic Forecasting (in Ukr.).
9. The State Statistics Service of Ukraine (2012). *Capital Investment by Sources of Financing*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukr.).

Received 18.03.2014

ІНТЕРНЕТ-ХОЛДИНГ ІНСТИТУТУ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

57 веб-ресурсів

www.SOSKIN.info